

26. 1. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Společníkem ve společnosti s ručením omezeným proti své vůli

Stát se společníkem společnosti s ručením omezeným („společnost“) dnes není nic těžkého. Stačí společný podnikatelský záměr s pár známými, několik desítek tisíc korun a trocha času na založení společnosti. A pokud čas nemáte, koupíte si společnost již hotovou, tzv. ready-made. Je ale také tak jednoduché svou účast ve společnosti ukončit, pokud se po čase s ostatními společníky nepohodnete? O situacích, ve kterých se lze úspěšně domáhat zrušení účasti společníka ve společnosti, i o těch opačných, pojednává následující článek.

GLATZOVA & Co.
Advokátní kancelář - Law firm

Vznik pasti a možná cesta z ní

Členství ve společnosti je podle českého obchodního zákoníku („ObchZ“) členstvím vázaným. Ustanovení § 148 odst. 1 ObchZ výslovně uvádí, že „společník nemůže ze společnosti vystoupit“, tj. nemůže jednostranně prohlásit, že jeho účast zaniká. Důvodem je, mimo jiné, ochrana společnosti, ostatních společníků, ale i věřitelů společnosti, jelikož účast ve společnosti je vázána na obchodní podíl a vystoupení společníka tak má zásadní vliv na základní kapitál společnosti.

Proto, pokud se společník rozhodne svou účast ukončit, může se tak stát buď dohodou všech společníků podle § 149a ObchZ nebo převodem společníkova obchodního podílu. Převod obchodního podílu však bývá u společností často vyloučen nebo alespoň omezen souhlasem valné hromady. Pokud tedy nemají ostatní společníci vůli odchod společníka umožnit, tento může být ve společnosti uvězněn, a to nejen se všemi právy, ale též se všemi povinnostmi, které pro něj z postavení společníka vyplývají.

Na výše uvedenou situaci proto zákonodárce pamatoval v pokračování citovaného § 148 odst. 1 ObchZ. Ten říká, že společník „může, nejde-li o jediného společníka, navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti, nelze-li na něm spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.“ Za uvedených okolností je tento návrh soudu jedinou šancí společníka. Jeho úspěch ve věci pak bude záležet na výkladu citovaného ustanovení soudem. Jelikož úprava zrušení účasti ve společnosti platí téměř beze změny již 20 let, mohou nám existující soudní rozhodnutí o způsobu výkladu leccos napovědět.

Jak bude soud návrh na zrušení účasti ve společnosti posuzovat?

Jedním slovem: Přísně. Z judikatury českých soudů plyne, že kladou důraz na slova „nelze-li požadovat“ a ani zdaleka nevyhovují všem návrhům. Jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu[1],

obecné soudy v první fázi zkoumají konkrétní okolnosti případu, zejména poměry ve společnosti a porušování povinností vůči společníkovi, a to jak společností, tak ostatními společníky. Dalším posuzovaným kritériem jsou změny v poměrech společníka, např. osobních či finančních. Soudy musí skutkový stav zjišťovat dostatečně pečlivě také proto, že mají při rozhodování návrhů na zrušení účasti ve společnosti velmi široký prostor pro volní uvážení. Pokud soud dospěje k závěru, že by zde byly důvody pro vyhovění návrhu, zkoumá v druhé fázi, zda okolnosti případu a chování navrhovatele nejsou takové, že je třeba v zájmu společnosti či ostatních společníků ochranu navrhovatelova práva odeprít. Obecně řečeno tedy návrh na zrušení účasti ve společnosti musí projít dvěma testy: 1) zda jsou zde pro zrušení účasti vážné důvody a 2) zda by zrušení účasti nezpůsobilo nespravedlivou újmu společnosti či ostatním společníkům.

Z výše uvedeného je vidět, že ustanovení § 148 odst. 1 ObchZ neslouží pouze zájmům společníka, ale i ochraně společnosti a ostatních společníků. Soudy jsou pak připraveny za určitých okolností upřednostnit zájem společnosti před zájmem společníka. Tím, mimo jiné, potvrzují existenci zásady povinnosti loajality společníka ke společnosti, která se v českém právním řádu zatím teprve prosazuje, ačkoliv právní teorie po jejím promítnutí do rozhodování soudů volá již dlouho.[2]

Jednotlivé důvody (a „nedůvody“) zrušení účasti ve společnosti

Důvody, pro které je možné účast ve společnosti zrušit, musíme taktéž hledat zejména v soudních rozhodnutích. V roce 1995 Krajský obchodní soud v Brně[3] zrušil účast dvou společníků ve společnosti za situace, kdy společnost měla provozovat mezinárodní překladiště a přepravce měl zajistit třetí společník, který ale svému závazku nedostal, neumožnil žalobcům převést jejich obchodní podíly na jinou osobu a nakonec se odstěhoval neznámo kam. Soud dovedl, že takovéto zmaření účelu společenské smlouvy, spolu s nepřítomností třetího společníka, která blokuje rozhodování společnosti, je důvodem pro vyhovění návrhu.

Podobně nedávno judikoval i Nejvyšší soud, když posuzoval návrh Českého svazu chovatelů na zrušení jeho účasti ve společnosti CHOVATEL, spol. s r.o.[4] Vrchní soud v Praze návrh zamítl, Nejvyšší soud však byl jiného názoru a uvedl, že bylo-li skutečně vydávání časopisu Chovatel hlavním důvodem účasti navrhovatele ve společnosti, přičemž ostatní společníci o tom věděli, a přestala-li společnost uvedený časopis vydávat, aniž k tomu měla vážný důvod, může to být důvodem, pro který nelze na společníku spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval. Také zmaření důvodu, pro který se společník na společnosti účastní, tedy zřejmě může být důvodem zrušení jeho účasti.

Naopak skutečnost, že mezi společníky jsou nepřekonatelné rozpory ve vedení společnosti, a ta tak nevyvíjí činnost, důvodem pro zrušení účasti jednoho ze společníků není. Nejvyšší soud dovedl, že z požadavku zachování rovnosti mezi společníky plyne, že v takovém případě lze vyhovět pouze návrhu na zrušení společnosti podle § 68 odst. 6 písm. c) ObchZ.[5]

Jinou skupinou důvodů, pro kterou by Nejvyšší soud mohl účast ve společnosti zrušit, jsou zdravotní, ekonomické a ostatní důvody - například zvolení či jmenování do funkce neslučitelné s účastí na podnikání. K tomu bylo judikováno, že skutečnost, že navrhuující společník odešel do důchodu a jeho pracovní poměr ke společnosti tak skončil, není důvodem pro zrušení jeho účasti ve společnosti.[6] Aby byl založen zdravotní důvod pro zrušení účasti společníka ve společnosti, bude dle soudu zpravidla třeba, aby kromě zhoršeného zdravotního stavu společníka zde byly i další stresující faktory, jako jsou problémy v hospodaření společnosti, pracovní přetížení a spory ve společnosti.[7] Domnívám se, že jinak by soudy zřejmě posuzovaly situaci, kdy by společník byl například dlouhodobě upoután na lůžko, a nebyl tak skutečně objektivně vůbec schopen aktivně se podílet na chodu společnosti a uplatňovat svá práva. V takovém případě by, dle mého názoru, bylo na místě zrušit jeho účast ve společnosti bez dalšího.

Poslední skupinou důvodů pro zrušení účasti společníka ve společnosti je zneužití práva většiny ve společnosti a s tím související negativní chování společnosti vůči společníkovi. Nejvyšší soud v této věci rozhodoval o návrhu společníka, který argumentoval tím, že byl odvolán z funkce jednatele, ukončil pracovní smlouvu se společností, bez úspěchu nabídl svůj obchodní podíl ostatním společníkům a vzhledem k velikosti svého obchodního podílu nemůže nijak ovlivnit poměry ve společnosti, ačkoliv se současným stavem společnosti nesouhlasí.[8] Nejvyšší soud jeho dovolání zamítl s tím, že uvedené skutečnosti nepředstavují porušení jeho práv společníka a nemohou bez dalšího založit důvod pro zrušení účasti společníka ve společnosti. Stejně tak neuspěly ani důvody, že jiný společník porušil zákaz konkurence[9] a že společnost podala na společníka trestní oznámení a tím byla hrubě narušena důvěra mezi společníkem a společností.[10]

Rozhodnutí uvedená v předchozím odstavci jsou, dle mého názoru, správná. Zároveň však dobře ukazují restriktivní postoj soudů ve věci zrušení účasti společníka ve společnosti. Než tedy s někým uzavřete společenskou smlouvu, alespoň si tiše přejte, abyste návrh podle § 148 odst. 1 ObchZ nikdy nemuseli podávat. Uspět s ním totiž není vůbec jednoduché.

Rekodifikace přinese možnost ze společnosti vystoupit

Jak již bylo uvedeno, současná právní úprava účasti společníka ve společnosti je definována principem vázaného členství ve společnosti. Tento přístup by se měl v budoucnu podle návrhu zákona o obchodních korporacích („ZoOK“)[11] částečně změnit.

Ne však ve všem. Členství ve společnosti bude nadále zásadně vázané. Úprava zrušení účasti společníka soudem bude upravena v ustanovení § 205 ZoOK a zůstane identická s úpravou současnou. Tento přístup vidím jako pozitivní, protože zachová plnou relevanci již vytvořené judikatury.

Co se ale změní, bude úprava vystoupení společníka ze společnosti. Ustanovení § 202 odst. 1 ZoOK říká, že společník může ze společnosti vystoupit jen, připouští-li to ZoOK. Ten v dalším odstavci uvádí, že společník, který nesouhlasil s vyjmenovanými rozhodnutími valné hromady[12] a hlasoval proti nim, může ze společnosti vystoupit, neurčí-li společenská smlouva jinak. Z kogentní povahy odstavce 1 vyplývá, že společenská smlouva může důvody vystoupení pouze zúžit nebo vyloučit, nikoliv rozšířit. Úprava vychází z myšlenky, že změní-li se proti vůli společníka základní charakteristiky, na jejichž základě společník do společnosti vstoupil, měl by společník mít právo ze společnosti vystoupit. Jsem toho názoru, že společenské smlouvy budoucích společností nebudou možnost vystoupení vylučovat a společníci si tuto ochranu ponechají.

Uzákonění možnosti vystoupení ze společnosti v ZoOK tedy považuji za krok správným směrem. Domnívám se dokonce, že by mohl být uvedený výčet rozhodnutí, jejichž přijetí dává možnost ze společnosti vystoupit, ještě rozšířen.[13] I tak, jak je v ZoOK navržena, možnost vystoupení sníží množství společníků uvězněných ve společnosti proti své vůli, a proto ji vítám. Zároveň ani po rekodifikaci nebude zrušení účasti společníka proti vůli ostatních společníků nikdy tak jednoduché, jako bylo založení společnosti. Z hlediska ochrany společnosti, ostatních společníků a věřitelů společnosti je to tak správně a společníci s tím musí počítat.

Mgr. Jindřich Fuka,
advokátní koncipient

[Glatzová & Co.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

-
- [1] Viz zejména rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1997, sp. zn.: Odon 25/96, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn.: 29 Cdo 2084/2000 a usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1257/2006.
- [2] Příspěvky na toto téma publikovali např. S. Černá nebo P. Čech.
- [3] Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 33/93.
- [4] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 4613/2010.
- [5] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn.: 29 Odo 389/2005.
- [6] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 1263/2007.
- [7] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn.: 29 Cdo 2084/2000.
- [8] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2004, sp. zn.: 29 Odo 194/2004.
- [9] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97.
- [10] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2006, sp. zn.: 29 Odo 789/2005.
- [11] Tento článek pracuje s verzí ZoOK, která byla schválena Poslaneckou sněmovnou a předložena Senátu jako senátní tisk č. 278.
- [12] Jde o rozhodnutí o a) změně převažující povahy podnikání společnosti nebo b) prodloužení trvání společnosti.
- [13] Například ve vládním návrhu ZoOK byla navíc uvedena rozhodnutí o i) přemístění sídla společnosti mimo území České republiky, ii) změně pravidel upravujících převoditelnost obchodního podílu nebo iii) změně práv s podílem spojených.

Další články:

- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)
- [Společnost s podíly 50:50 - právní rizika patových situací a jejich smluvní řešení](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 34: Jednání za společnost - prokura](#)